

Plan implementacije strategije

Ključni ishod A: Mladi ostvaruju ekonomsku i socijalnu sigurnost kroz olakšan pristup tržištu rada i sticanje zapošljenja

Mjera	Podmjere	Odgovorni za realizaciju
A1. Otklanjanje barijera za pristup tržištu rada svim mladima	<ol style="list-style-type: none"> Promovisanje programa i aktivnih mjera tržišta rada za mlade, koje podrazumijeva medijsko promovisanje dobrih praksi (kroz primjere mlađih koji su prošli programe koji podstiču i poboljšavaju zapošljivost mlađih), te senzibiliziranje javnosti i poslodavaca kako bi se podstaklo zapošljavanje posebnih kategorija nezaposlenih, kao što su mlađi samohrani roditelji, liječeni zavisnici, žrtve nasilja i druge grupe kojima je otezan pristup tržištu rada. Unapređenje postojećih mjera/programa za zapošljavanje i samozapošljavanje mlađih kroz proces analize uticaja i planiranja u koji su uključeni mlađi i druge zainteresovane strane, kao i razvoj novih aktivnih mjera zapošljavanja, posebno onih čija su ciljna grupa mlađe žene. Informisanje mlađih o pravima po osnovu rada i pružanje besplatne pravne pomoći. 	ZZZCG/MRSS
A2. Podrška razvoju preduzetništva mlađih	<ol style="list-style-type: none"> Razvoj integrisanih i cjelovitih programa za podršku mlađim preduzetnicima i preduzetnicama, koji će uključiti mlađima prilagodene mehanizme nefinansijske i finansijske podrške: informisanje, podršku razvoju biznis ideja i mentorstvo pri njihovom sprovođenju, pristupačne kredite i grantove, biznis inkubatore, prostore za zajednički rad (tzv. co-working prostore), obezbeđivanje infrastrukture na lokalnom nivou u skladu s Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016–2020. Promocija preduzetništva (preduzetničkog načina razmišljanja) kroz sistem obrazovanja u skladu sa Strategijom o razvoju preduzetničkog učenja. 	ME/MF/IRF/ZZZCG/
A3. Ustavljen integrisani i holistički sistem podrške mlađima u periodu od završetka škole do stabilnog/zadovoljavajućeg zapošljjenja	<ol style="list-style-type: none"> Kontinuirana analiza postojećeg sistema podrške mlađima u ostvarivanju zadovoljavajućeg zapošljjenja, prisustva neformalnog zapošljavanja i sl. Unapređenje postojećih i razvoj novih elemenata (uključujući onlajn karijerno savjetovanje) i integracija sistema podrške mlađima (programa i servisa karijernog savjetovanja s resursima u zajednici – škole, omladinski klubovi, NVO, biznis sektor), u skladu s nalazima Analize (3.1). Kreiranje programa za podizanje nivoa znanja mlađih o značaju karijernog planiranja, u skladu sa Strategijom cjeloživotne karijerne orientacije. Kreiranje mehanizama za vaninstituicionalno pružanje usluga karijernog vođenja i savjetovanja. Unapređenje postojećih i kreiranje novih programa koji podstiču aktivnost mlađih, posebno dugoročno nezapošljenih i onih iz osjetljivih društvenih grupa, poput mlađih žena, osoba s invaliditetom, Roma i Egipćana, liječenih korisnika psihoaktivnih supstanci i sl., što uključuje razvoj aplikacija za mobilne telefone i drugih inovativnih alata za tražioce posla (pri čemu su glavna ciljna grupa mlađi), kao i razvoj programa vršnjaka edukacije na temu zapošljivosti mlađih (zapošljeni – neaktivni nezapošljeni mlađi). Promocija koncepta EU Garancije za mlade. 	ZZZCG/UMS ZZZCG ZZZCG/UMS MP/ZZZCG MRSS/MP /ZZZCG/MLJMP
A4. Smanjenje neaktivnosti mlađih	<ol style="list-style-type: none"> Razvoj aplikacije za mobilne telefone za tražioce posla (posebna ciljna grupa mlađi). Okrugli sto čiji je cilj promocija koncepta EU Garancije za mlade. 	ZZZCG MRSS

Ključni ishod B: Mladi imaju pristup kvalitetnom obrazovanju

Mjera	Podmjere	Odgovorni za realizaciju
B1. Podrška razvoju neformalnog učenja i unapređenje mehanizama za verifikovanje neformalno i informalno stičenih znanja	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kreiranje nacionalnih standarda kvaliteta neformalnog obrazovanja za mlade, te kvaliteta rada trenera u NVO. 2. Kontinuirana analiza obrazovnog procesa s aspekta uključenosti tema koje doprinose osposobljavanju za realizaciju ličnih i profesionalnih inicijativa (planiranje, društveno preduzetništvo, komunikacijske vještine, tolerancija, rodna ravnopravnost, inkluzija i sl.). 3. Informisanje mladih o konceptu cjeloživotnog učenja i dostupnim mogućnostima za verifikaciju znanja i vještina stičenih van formalnog obrazovnog sistema. 4. Promovisanje inovativnih oblika obrazovanja i onlajn učenja. 	MP/ZZŠ/CSO ZZŠ/CS/MP MP/CSO/UMS MP/ZZŠ/CSO
B2. Unapređenje kvaliteta organizacije, realizacije i vrednovanja praktičnog obrazovanja u stručnim školama i na univerzitetima	<ol style="list-style-type: none"> 5. Povećanje obima realizacije praktične nastave kod poslodavaca uz unapređenje kompetencija organizatora praktičnog obrazovanja u školama i promovisanje primjera dobre prakse u oblasti saradnje škola i poslodavaca i učenja uz rad. 6. Promocija primjenjivosti obrazovanja mladih, posebno stručnog obrazovanja. 7. Analiza stručne prakse tokom visokog obrazovanja i prenosivosti ECTS kredita. 	MP/CSO MK/MP MP/UCG
B3. Razvoj socio-emocionalnih vještina mladih	<ol style="list-style-type: none"> 8. Unapređenje sistema praćenja sprovodenja obaveznih izbornih sadržaja u srednjim školama i obezbjeđivanje funkcionalnog sistema za vrednovanje mladih koji su aktivni. 9. Unapređenje razvoja socio-emocionalnih vještina učenika kroz nastavne programe i redovnu nastavu, kroz organizaciju slobodnih aktivnosti, razvoj kapaciteta nastavnog kadra, saradnju sa civilnim sektorom i informisanje mladih, posebno onih u riziku od socijalne isključenosti. 10. Definisanje i implementacija funkcionalnih i inovativnih mehanizama za sprečavanje napuštanja škole, uključujući i vršnjačko mentorstvo, te mehanizama za efikasniji prelaz iz vanrednog u redovni školski sistem. 	MP MP/ZZŠ/UMS MP
B4. Promocija obrazovne mobilnosti mladih	11. Obezbeđivanje kontinuirane podrške za mobilnost mladih kroz budžetske linije jedinica lokalnih samouprava i stipendiranje od strane biznis sektora, kao i kroz apsorpciju EU i drugih fondova za mobilnost mladih i međunarodnu saradnju obrazovnih institucija.	JLS/MF/MP/MN/MK/UMS

Ključni ishod C: Mladi su aktivni građani, uključeni, motivisani, proaktivni, učestvuju u procesima donošenja odluka, u razvoju zajednice, u kreiranju politika i njihovom sprovodenju

Mjera	Podmjere	Odgovorni za realizaciju
C1. Razvoj kulture učešća mladih	1. Promjena obrazovne paradigme – fokus na potencijalu mladih, umjesto na mladima kao problemu; usredstvenost na praktično razumijevanje koncepta autonomije, demokratije, aktivnog učešća među mladima.	MP/ZZŠ/UMS
	2. Informisanje mladih o postojećim mehanizmima za učešće, razvoj sistema za e-konsultacije s mladima putem web-portala, aplikacija i drugih sličnih alata, s ciljem da se osnaži onlajn aktivizam te da se na osnovu stavova i iskazanih potreba mladih biraju prioritetne teme za finansiranje/podršku od strane institucija.	UMS/MIDT/JLS
	3. Jačanje učeničkih i studentskih parlamenta u kojima će se promovisati transparentnost, demokratsko vođenje i kultura učešća.	UMS
	4. Otvaranje omladinskih i volonterskih klubova u školama.	MP/UMS
	5. Razvoj sistema za strukturirani dijalog s mladima u skladu sa EU praksom.	UMS
C2. Obezbeđivanje mehanizama / sistema za njegovanje aktivizma	6. Uspostavljanje kvalitetnih mehanizama za razvoj i podršku omladinskom aktivizmu na lokalnom nivou.	JLS/UMS
	7. Promovisanje vrijednosti volonterizma i njegovih prednosti, kako za pojedinca tako i za državu; podrška radu volonterskih i aktivističkih klubova u srednjoškolskim i visokoškolskim ustanovama, kao i van njih, te kontinuirano obilježavanje međunarodnog dana volontera.	MP/ UMS/JLS/ MRSS
	8. Kreiranje informativnih programa koji promovišu aktivizam mladih, volonterske servise i proaktivno učešće u procesima donošenja odluka.	UMS

Ključni ishod D: Mladi su dobrog zdravlja, bezbjedni, na raspolaganju im je adekvatan sistem podrške za prelazak u odraslo doba i samorealizaciju

Mjera	Podmjere	Odgovorni za realizaciju
D1. Uspostavljanje efikasnih međusektorskih informativno-savjetodavnih tijela za mlade i roditelje	1. Razvoj integrisanog sistema informisanja i savjetovanja mladih (licem u lice i putem interneta).	UMS
	2. Razvoj mehanizama za prevenciju i borbu protiv nasilja nad mladima, uključujući vršnjačko i onlajn nasilje.	MP/MRSS/MUP
	3. Razvoj omladinskih medijskih programa edukativno-savjetodavnog karaktera i uopšte (onlajn) informisanja o psihofizičkom razvoju mladih.	MK/MZ/UMS
	4. Uspostavljanje savetovališta za mlade i roditelje na nivou opština.	MZ/JLS
D2. Razvoj omladinskog rada kao podrške u procesu osamostaljivanja	5. Izgradnja kapaciteta aktera u oblasti omladinske politike i omladinskog rada.	UMS
	6. Sprovođenje istraživanja o uticaju omladinskog rada na društveni položaj mladih i o uticaju omladinskog rada kao podrške u procesu osamostaljivanja i prelaska u odraslo doba.	UMS
	7. Otvaranje omladinskih klubova i omladinskih centara na lokalnom nivou.	JLS
	8. Podizanje svijesti mladih i njihovih roditelja o značaju blagovremenog osamostaljivanja mladih.	UMS
	9. Analiza isplativosti razvoja mjera finansijske podrške i olakšica mladima pri osamostaljivanju, kao i investiranja u omladinski rad na tom polju.	MF
D3. Podrška psihofizičkom razvoju i očuvanju zdravlja mladih	10. Sprovođenje istraživanja koja se odnose na zdravlje mladih (mentalno zdravlje, reproduktivno zdravlje, bolesti zavisnosti) kako bi se dobili podaci koji će se iskoristiti za njegovu promociju; istraživanje potreba mladih, problema s kojima se suočavaju u pristupu zdravstvenom sistemu; preporuke za poboljšanje zdravstvenog sistema kako bi se prilagodio mladima i njihovim potrebama.	IJZ
	11. Promjena paradigme u zdravstvenom sistemu s fokusom na prevenciji i zdravim stilovima života, realizovana na prijemčiv i mladima razumljiv način.	MZ
	12. Razvoj programa sa ciljem smanjenja nasilja, zlostavljanja i diskriminacije prema mladima, posebno onih iz društveno ranjivih grupa, sa posebnim fokusom na izgradnju kapaciteta zaposlenih u obrazovnim i zdravstvenim ustanovama o prevenciji, otkrivanju, zaštitni i postupanju u slučajevima nasilja u porodici nad mladima	MP/MZ/JLS
	13. Promocija i očuvanje reproduktivnog zdravlja mladih.	IJZ/MZ
	14. Informisanje mladih, roditelja i staratelja o štetnosti PAS, faktorima rizika, fazama razvoja bolesti zavisnosti; razvoj sposobnosti ranog otkrivanja bolesti zavisnosti u skladu sa Strategijom Crne Gore o prevenciji bolesti zavisnosti 2013–2020.	MZ
	15. Stimulisanje uključivanja mladih u oblast očuvanja životne sredine.	MORT

Ključni ishod E: Mladi imaju pristup kvalitetnim kulturnim sadržajima, kao kreatori i konzumenti

Mjera	Podmjere	Odgovorni za realizaciju
E1. Podrška mlađim kreatorima kulture i medijskih sadržaja	<ol style="list-style-type: none"> Uspostavljanje redovnog finansiranja mlađih stvaralaca kulturnih i medijskih sadržaja, obezbjeđivanje podrške kreiranju kulturnih sadržaja kroz projekte koje će realizovati mladi u saradnji s NVO, institucijama kulture i drugim akterima u oblasti kulture i medija. Obezbeđivanje prostora za sprovođenje kulturnih sadržaja mlađih u svim opština od strane lokalnih uprava (npr. omladinski klubovi/centri, centri za kulturu). Razvoj školskih programa i obrazovnih aktivnosti koje ohrabruju umjetničko izražavanje mlađih (dramska i likovna umjetnost, muzika, literarni sastavi, mediji) kroz organizovanje sekcija za kulturu u obrazovnim ustanovama. Razvoj programa volonterskog učešća u različitim kulturnim sadržajima i mentorskih programa namijenjenih mlađim stavarocima iz oblasti kulture, a kroz sprovođenje inovativnih modela i korišćenjem resursa u zemlji, ali i u inostranstvu (mladi i/ili afirmisani stvaraoci iz dijaspora), te uspostavljanje platforme za umrežavanje mlađih stvaralaca i amaterskih kulturnih društava, uz mogućnost finansijske podrške. Informisanje mlađih korišćenjem novih tehnologija poput onlajn platforme za informisanje o kulturi za mlađe, uz aplikaciju za mobilne telefone; promovisanje postignuća mlađih stvaralaca u svim oblastima i uspostavljanje sistema nagrađivanja najuspješnijih u svim oblastima (sport, obrazovanje, kultura). 	JLS MK MP MK MP/MK/UMS
E2. Obezbeđivanje jednakog pristupa kulturnim sadržajima za sve mlađe	<ol style="list-style-type: none"> Podrška realizaciji kulturnih sadržaja i obezbjeđivanju njihove pristupačnosti mlađima s oštećenjem vida, sluha ili drugim smetnjama i teškoćama u razvoju, mlađima u ruralnim područjima – putujući kulturni sadržaji (mobilni bioskopi, biblioteke, gostovanja pozorišnih trupa), kao i mlađima u riziku od siromaštva – organizovanje posjeta kulturnim znamenitostima, uvođenje povlastica za kulturna dešavanja, oslobođanje od obaveze plaćanja članarine za aktivnosti vezane za sport i rekreaciju i sl. 	MK/MP/MF

Ključni ishod F: Uspostavljen je normativno-pravni okvir za sprovođenje omladinske politike

Mjera	Podmjere	Odgovorni za realizaciju
F1. Jačanje kapaciteta Uprave za mlade i sport za sprovođenje i monitoring omladinske politike	1. Unapređenje ljudskih resursa u skladu s potrebama realizacije omladinske politike u Upravi za mlade i sport. 2. Formiranje i izgradnja kapaciteta, efikasno funkcionisanje radnih i savjetodavnih tijela u oblasti omladinske politike.	UMS UMS
F2. Unapređenje normativne podrške	3. Izrada neophodnih podzakonskih akata. 4. Izgradnja postojećih kapaciteta i podrška osnivanju savjeta za mlade u svim opštinama.	MP JLS
F3. Obezbeđivanje održivog i kontinuiranog finansiranja omladinske politike	5. Budžetiranje programa i servisa za mlade koji su predviđeni lokalnim omladinskim politikama. 6. Sprovođenje omladinske politike kroz godišnji konkurs Uprave za mlade i sport (i JLS) za omladinske organizacije i organizacije za mlade.	UMS/JLS UMS/JLS
F4. Unapređenje međuresorske saradnje	7. Uspostavljanje mreže kontakt osoba za pitanja mladih u svim ministarstvima; formiranje operativnog međuresorskog radnog tima za osmišljavanje, realizaciju i nadgledanje meduresorskih projekata za mlade. 8. Unapređenje učešća mladih u radnim grupama i tijelima u oblasti planiranja, izrade i praćenja javnih politika na lokalnom i nacionalnom nivou, čime će se obezbijediti da perspektiva mladih bude uključena u razvojne politike na svim nivoima.	UMS UMS/Vladina kancelarija za saradnju sa NVO
F5. Unapređenje statistike i znanja o mladima na nacionalnom nivou	9. Operacionalizacija Okvira za monitoring i evaluaciju Strategije za mlade i istraživanje koje će identifikovati neophodne osnovne vrijednosti rukovodeći se indikatorima navedenim u naslovima ključnih ishoda. ¹ 10. Sprovođenje sveobuhvatnog nacionalnog istraživanja o položaju mladih u Crnoj Gori. 11. Uključivanje pitanja koja se tiču mladih u programske šeme javnih servisa.	UMS/MP/MONSTAT UMS MK
F6. Jačanje kapaciteta lokalnih samouprava za razvoj i sprovođenje omladinske politike	12. Uspostavljanje mreže kontakt osoba za pitanja mladih u svim lokalnim samoupravama i unapređenje njihovih kapaciteta. 13. Izrada lokalnih akcionih planova i revidiranje postojećih u skladu sa Strategijom.	JLS/UMS JLS
F7. Podrška omladinskom organizovanju i umrežavanju mladih	14. Kreiranje baze podataka omladinskih organizacija i organizacija za mlade. 15. Podrška udruživanju mladih i omladinskih organizacija u jedinstvenu platformu koja će zastupati interes mladih na nacionalnom, kao i na međunarodnom nivou – pod okriljem Evropskog omladinskog foruma. 16. Podrška učešću omladinskih organizacija i organizacija za mlade u aktivnostima relevantnih međunarodnih organizacija.	MUP/UMS MUP/UMS
F8. Jačanje međunarodne saradnje u oblasti omladinske politike	17. Učešće predstavnika UMS u međunarodnim inicijativama i tijelima koja se bave pitanjima od značaja za mlade. 18. Izgradnja kadrovske kapacitete UMS, kao i radnih i savjetodavnih tijela za pitanja omladinske politike, za pripremu i realizaciju projekata finansiranih iz evropskih fondova (Erasmus+, HORIZONT 2020). 19. Podrška realizaciji inicijative RYCO (Regionalna kancelarija za saradnju mladih).	UMS UMS
F9. Unapređenje informisanja mladih o omladinskoj politici	20. Usvajanje i realizacija komunikacione strategije Uprave za mlade i sport.	UMS

¹ Detaljan plan realizacije Okvira za monitoring i evaluaciju Strategije za mlade se nalazi u samom dokumentu, koji se može naći u prilogu Strategije.